गुंतवणूकदार सेवांबद्दल
नेहमी विचारले जाणारे प्रश्न (एफएक्यू)

आवृत्ती 3.0

जुलै 2026

अस्वीकरण:

"हा दस्तऐवज/एफएक्यू वरील विषयाशी संबंधित प्रश्नांचा संक्षिप्त सारांश वाचकांच्या आकलनाच्या सुलभतेसाठी देतो. येथे दिलेली माहिती आणि/ किंवा सामग्री (एकत्रितपणे 'माहिती') ही केवळ सामान्य माहिती आहे आणि एनएसईने येथे नमूद केल्याप्रमाणे वेळोवेळी त्यासंदर्भातील तपशीलवार परिपत्रके जारी केली आहेत. माहिती पुरेशी आणि विश्वासार्ह आहे याची खात्री करण्यासाठी वाजवी काळजी घेतली गेली असली तरी एनएसईद्वारे त्याच्या अचूकतेबद्दल किंवा परिपूर्णतेबद्दल कोणतेही प्रतिनिधित्व केले जात नाही आणि एनएसई, त्याच्या संलग्न आणि सहाय्यक कंपन्या या माहितीवर अवलंबून राहिल्यामुळे उद्भवणार्या नफ्याच्या कोणत्याही नुकसानीसह कोणत्याही थेट किंवा परिणामी नुकसानीसाठी कोणत्याही स्वरूपाची जबाबदारी स्वीकारत नाहीत. वाचकांनी स्वतःची मेहनत घेणे अपेक्षित असून केवळ या दस्तऐवजावर अवलंबून न राहण्याचा सल्ला दिला जातो. असे कोणतेही अवलंबित्व वाचकाच्या स्वतःच्या जोखमीवर असेल, वेळोवेळी अपडेट केल्याप्रमाणे कोणत्याही प्रकारे. येथे नमूद केलेली कोणतीही गोष्ट एनएसईला कोणत्याही प्रकारे बंधनकारक करणार नाही. वापरकर्त्यांच्या सोयीसाठी ऑनलाइन भाषांतर सेवा वापरून एफएक्यू मधील मजकूर (मराठी) भाषेत अनुवादित करण्यात आला आहे. भाषांतरे अचूक आहेत याची खात्री करण्यासाठी वाजवी काळजी घेतली गेली असली तरी, भाषांतर प्रक्रियेच्या तांत्रिक मर्यादांमुळे भाषांतरात चुका असू शकतात. वापरकर्त्याने भाषांतरित मजकुराची अचूकता मूळ आवृत्ती (इंग्रजी) शी पडताळणी करावी. एफएक्यू मधील विसंगती किंवा फरक किंवा भाषांतरातून उद्भवणारे अनुपालन किंवा अंमलबजावणीच्या उद्देशांसाठी कायदेशीर परिणाम देत नाहीत जे संबंधित परिपत्रकांद्वारे नियंत्रित केले जातील."

NSE

Nifty50

सामग्री

A. तक्रार प्रक्रिया 3
i. स्कोर्स (SCORES) 3
a) सामान्य 3
b) तक्रारींशी संबंधित 3
ii. ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन (ओडीआर) 5
a) सामान्य 5
b) पॅनेलमध्ये समाविष्ट संस्था/सहभागी 6
c) तक्रार / वाद संबंधित 7
iii. कॉंसिलिएशन 7
iv. आर्बिट्रेशन 8
B. खाते आणि दलाल समस्या 9
i. होल्डिंग्जशी संबंधित 9
ii. खाते संबंधित 10
iii. इतर 10
C. शुल्क आणि दावे 11
i. संबंधित आरोप 11
ii. दावे संबंधित 11
D. फसवणूक आणि घोटाळ्याचे वृत्तांकन 12
E. एनएसईचे अलर्ट आणि अधिसूचना 13
F. आयपीओ संबंधित प्रश्न 14
G. सामान्य मदत आणि मार्गदर्शन 15
i. एनएसई/ब्रोकरशी संपर्क साधा 15

A. तक्रार प्रक्रिया

i. स्कोर्स (SCORES)

a) सामान्य

1. स्कोर्स (SCORES) म्हणजे काय?

SCORES (सेबी तक्रार निवारण प्रणाली) हा एक केंद्रीकृत वेब-आधारित तक्रार निवारण मंच आहे जो सिक्युरिटीज अँड एक्स्चेंज बोर्ड ऑफ इंडियाने गुंतवणूकदारांसाठी सूचीबद्ध कंपन्या, नोंदणीकृत मध्यस्थ आणि बाजार पायाभूत सुविधा संस्थांविरूद्ध तक्रारी नोंदवण्यासाठी सुरू केला आहे. आपण सेबीच्या वेबसाइटवर SCORES वर वारंवार विचारले जाणारे प्रश्न पाहू शकता scores.sebi.gov.in

2. स्कोर्स (SCORES) वर कोण तक्रार दाखल करू शकतो?

खाली नमूद केलेल्या संस्थांविरुद्ध तक्रारी असलेले गुंतवणूकदार स्कोर्स (SCORES) वर तक्रारी नोंदवू शकतात:

- सूचीबद्ध कंपन्या
- सेबी-नोंदणीकृत मध्यस्थ
- बाजार पायाभूत सुविधा संस्था

तथापि, गुंतवणूकदारांनी स्कोर्स (SCORES) वर तक्रार दाखल करण्यापूर्वी निवारणासाठी प्रथम संबंधित संस्थेशी संपर्क साधणे आवश्यक आहे.

3. गुंतवणूकदार स्कोर्स (SCORES) वर नोंदणी कशी करू शकतो?

गुंतवणूकदाराने स्कोर्स (SCORES) पोर्टलवर (Home - scores.sebi.gov.in) खालील गोष्टींद्वारे नोंदणी करणे आवश्यक आहे:

- नाव
- पॅन
- संपर्क तपशील
- ईमेल आयडी

वरील तपशील प्रदान केल्यावर ते ओटीपीद्वारे सिस्टमद्वारे सत्यापित केले जाईल. गुंतवणूकदाराने लॉगिनसाठी त्याचा वापरकर्ता आयडी आणि संकेतशब्द तयार करणे आवश्यक आहे.

4. मध्यस्थांसाठी स्कोर्स (SCORES) प्रमाणीकरण अनिवार्य आहे का?

होय, नोंदणीकृत मध्यस्थ आणि एमआयआयने स्कोर्स (SCORES) प्रमाणीकरण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

5. कोणती मध्यस्थ कोणत्या नियुक्त संस्थेशी संबंधित आहे?

सेबीच्या परिपत्रकाच्या अनुसूची II मध्ये संबंधित मध्यस्थांसाठी नियुक्त केलेली संस्था निर्दिष्ट केली आहे.

b) तक्रारींशी संबंधित

6. स्कोर्स (SCORES) च्या आधी संबंधित घटकाकडे तक्रार करणे बंधनकारक आहे का आणि स्कोर्स (SCORES) वर किती कालावधीत तक्रार दाखल केली पाहिजे?

होय. तक्रारदाराने तक्रार निवारणासाठी संस्थेकडे तक्रार दाखल करावी आणि जर संस्थेच्या ठराव / प्रतिसादाबाबत समाधानी नसेल तर कारवाईच्या कारणावरून एक वर्षाच्या आत स्कोर्स (SCORES) वर तक्रार नोंदवू शकेल.

7. तक्रार दाखल झाल्यानंतर काय होते?

तक्रार स्वयंचलितपणे संबंधित संस्था आणि संबंधित नियुक्त संस्थेकडे स्कोर्स (SCORES) द्वारे पाठविली जाते. तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर, तक्रार प्राप्त झाल्यापासून 21 कॅलेंडर दिवसांच्या आत संस्थेने स्कोर्स (SCORES) वर आपला प्रतिसाद सादर करणे आवश्यक आहे.

8. प्रथम स्तरावरील पुनरावलोकनावर समाधानी नसल्यास तक्रारदारास पुढील अभ्यासक्रम आणि संस्थेचा प्रतिसाद सादर केल्यानंतर गुंतवणूकदारांसाठी पुनरावलोकन यंत्रणा काय उपलब्ध आहे?

तक्रारदार घटकाने प्रतिसाद सादर केल्यापासून 15 दिवसांच्या आत प्रथम स्तरावरील पुनरावलोकनाची निवड करू शकतो. ही तक्रार नियुक्त केलेल्या संस्थेकडे पाठविली जाईल. जर संस्थेने 21 दिवसांच्या आत कोणताही प्रतिसाद सादर केला नाही तर तक्रार आपोआप नियुक्त संस्थेकडे प्रथम स्तरीय पुनरावलोकनापर्यंत वळवली जाते. नियुक्त संस्था पुनरावलोकन विनंतीच्या 10 दिवसांच्या आत SCORES वर प्रतिसाद सादर करेल. नियुक्त संस्थेने प्रतिसाद सादर केल्यानंतर, जर तक्रारदाराचे समाधान झाले नाही तर ते 15 दिवसांच्या आत द्वितीय स्तरीय पुनरावलोकनाचा पर्याय निवडू शकतात, तक्रार सेबीकडे पाठविली जाईल.

9. गुंतवणूकदार थेट ओडीआरकडे जाऊ शकतात का आणि स्कोर्स (SCORES) वर दाखल केलेल्या तक्रारीचे काय होईल?

होय. गुंतवणूकदार कोणत्याही टप्प्यावर ऑनलाइन विवाद निराकरण यंत्रणेशी संपर्क साधू शकतात. स्मार्टओडीआर (SMARTODR) वर तक्रार नोंदवल्यानंतर, SCORES वरील तक्रार निकाली काढली जाईल असे मानले जाईल.

10. कोणत्या तक्रारी SCORES द्वारे हाताळल्या जात नाहीत?

SCORES याच्याशी संबंधित नाही:

- सूचीबद्ध/सूचीबद्ध नसलेल्या कंपन्यांविरुद्ध तक्रारी
- ऑनलाईन डिस्प्यूट निवारणाअंतर्गत न्यायालयात प्रलंबित प्रकरणे
- भारतीय रिझर्व्ह बँक/आयआरडीएआय/पीएफआरडीएआय यांच्या कार्यकक्षेत येणाऱ्या तक्रारी
- नादारी आणि दिवाळखोरी संहिता, 2016 नुसार दिवाळखोरी कार्यवाही सुरू असलेल्या कंपन्या
- लिक्विडेटेड कंपन्या
- मार्केट इंटेलिजन्सच्या स्वरूपातील तक्रारी
- एमसीएने प्रकाशित केलेल्या लुप्त कंपन्या

ii. ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन (ODR)

a) सामान्य

11. ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन (ODR) म्हणजे काय?

ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन यंत्रणेसाठी एक सामान्य आराखडा आहे, जो सेबीच्या 31 जुलै 2023 च्या परिपत्रकाच्या अनुषंगाने मार्केट इन्फ्रास्ट्रक्चर इन्स्टिट्यूशन्स (एमआयआय) च्या समन्वयाने सिक्युरिटीज अँड एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडियाने सादर केला आहे. SEBI/HO/OIAE/OIAE_IAD-3/P/CIR/2023/195 (28 डिसेंबर 2023 रोजी अद्यतनित केले गेले), ऑनलाइन कॉंसिलिएशन आणि आर्बिट्रेशन द्वारे भारतीय सिक्युरिटीज मार्केटमध्ये उद्भवणार्या विवादांचे निराकरण करण्यासाठी. ऑनलाईन डिस्प्यूट निवारणाच्या माध्यमातून वाद सोडविण्यासाठी ऑनलाईन पोर्टलवर वाद दाखल करावा लागेल. या पोर्टलवर पुढील माध्यमाद्वारे प्रवेश केला जाऊ शकतो https://smartodr.in

12. स्मार्ट ओडीआर (SMARTODR) म्हणजे काय?

SMARTODR (सिक्युरिटीज मार्केट अप्रोच फॉर रिझोल्यूशन ऑफ थ्रू ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन) हे सर्व सेबी नोंदणीकृत मध्यस्थांविरूद्ध ऑनलाइन विवाद निराकरण मिळविण्यासाठी एक विवाद निवारण पोर्टल आहे. पोर्टल एमआयआयएसमध्ये सामान्य आहे.

13. 'मार्केट इन्फ्रास्ट्रक्चर इन्स्टिट्यूशन्स' (एमआयआय) कोण आहेत?

एमआयआयमध्ये स्टॉक एक्सचेंज, डिपॉझिटरी आणि सेबीद्वारे नियंत्रित इतर मान्यताप्राप्त बाजार पायाभूत सुविधा संस्थांचा समावेश आहे. ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन यंत्रणेअंतर्गत खालील एमआयआय समाविष्ट आहेत:

- नॅशनल स्टॉक एक्स्चेंज ऑफ इंडिया लिमिटेड
- बीएसई लिमिटेड
- नॅशनल सिक्युरिटीज डिपॉझिटरी लिमिटेड
- सेंट्रल डिपॉझिटरी सर्व्हिसेस लिमिटेड
- मल्टी कमोडिटी एक्सचेंज
- मेट्रोपॉलिटन स्टॉक एक्सचेंज
- नॅशनल कमोडिटी आणि डेरिव्हेटिव्ह्ज एक्सचेंज

14. SMARTODR वर वाद कसा नोंदवावा?

तक्रारदाराने नाव, ईमेल पत्ता यासारखे तपशील भरून नवीन खात्याची नोंदणी करावी. मोबाइल नंबर, पॅन नंबर आणि पत्ता. नोंदणी केल्यावर, तक्रारदार नवीन विवाद दाखल करू शकतो. SMART ODR Help & Tutorials

15. गुंतवणूकदार दस्तऐवज संलग्न करण्यास अक्षम आहे किंवा SMARTODR पोर्टल लॉग इन करण्यास अक्षम आहे?

आपण स्मार्ट ओडीआर टीम ला ईमेल पाठवून संपर्क साधू शकतो help@smartodr.in

16. ओडीआर संस्था म्हणजे काय आणि ओडीआर यंत्रणेत त्यांची भूमिका काय आहे?

सेबीने विहित केलेल्या ओडीआर चौकटीअंतर्गत ऑनलाईन सामंजस्य आणि आर्बिट्रेशन ची कार्यवाही सुलभ करण्यासाठी एमआयआयने एक किंवा अधिक स्वतंत्र ओडीआर संस्थांना सूचीबद्ध केले आहे

b) पॅनेलमध्ये समाविष्ट संस्था/सहभागी

17. कोणत्या ओडीआर संस्था नॅशनल स्टॉक एक्स्चेंजमध्ये समाविष्ट आहेत?

ओडीआर संस्थांमध्ये NSE - National Stock Exchange of India Ltd.):

- Sama
- Webnyay
- Jupitice
- Cord
- Cadre

18. SMARTODR यंत्रणेअंतर्गत कोणते बाजार सहभागी समाविष्ट आहेत?

सेबीच्या परिपत्रकाच्या अनुसूची ए आणि अनुसूची बी अंतर्गत बाजार सहभागींची माहिती दिली जाते. अनुसूची ए संस्थांमध्ये मध्यस्थांचा समावेश आहे जसे की:

- स्टॉकब्रोकर्स;
- डिपॉझिटरी सहभागी;
- गुंतवणूक सल्लागार;
- पोर्टफोलिओ व्यवस्थापक;
- एएमसी;
- मर्चंट बँकर्स;
- संशोधन विश्लेषक;
- आरईआयटी व्यवस्थापक;
- InvIT व्यवस्थापक;
- आरटीए;
- एआयएफ व्यवस्थापक;
- ऑनलाइन बाँड प्लॅटफॉर्म प्रदाते;
- आणि सेबीने निर्दिष्ट केलेल्या इतर संस्था.

अनुसूची बी संस्थांमध्ये खालील विवादांचा समावेश आहे:

- क्लिअरिंग कॉर्पोरेशन्स;
- क्रेडिट रेटिंग एजन्सीज;
- कस्टोडियन;
- मर्चंट बँकर्स आणि जारीकर्ते;
- म्युच्युअल फंड आणि वितरक;
- प्रॉक्सी सल्लागार;
- संशोधन विश्लेषक आणि ग्राहक;
- ट्रेडिंग सदस्य आणि क्लिअरिंग सदस्य;
- वॉल्ट व्यवस्थापक;
- आणि इतर निर्दिष्ट सहभागी.

c) **तक्रार / वाद संबंधित**

19. ओडीआरवर गुंतवणूकदार विवाद निराकरण प्रक्रिया कधी सुरू करतो आणि तक्रारी दाखल करण्यासाठी कोणतेही नोंदणी शुल्क आहे का?

गुंतवणूकदार SMARTODR वर SEBI च्या नोंदणीकृत मध्यस्थाविरुद्ध मध्यस्थ आणि SCORES वर आपला वाद नोंदवू शकतो. तक्रारी/विवाद दाखल करण्यासाठी कोणतेही नोंदणी शुल्क लागू नाही.

20. बाजारपेठेतील सहभागी देखील स्मार्ट ऑनलाईन डिस्प्यूट निवारणावर गुंतवणूकदारांविरोधात वाद दाखल करू शकतात का?

बाजारातील सहभागी, गुंतवणूकदारांना स्मार्टओडीआर वर विवाद दाखल करू शकतात, गुंतवणूकदारांना कमीतकमी 15 दिवसांची योग्य सूचना दिल्यानंतर त्यांच्यात समाधानकारकपणे निराकरण न झालेल्या निराकरणानंतर विवाद दाखल करता येईल

21. ऑनलाइन विवाद निराकरण यंत्रणे अंतर्गत कोणते टप्पे आहेत?

ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन यंत्रणेमध्ये खालील टप्पे असतात:

- पूर्व-सामंजस्य;
- सामंजस्य;
- लवाद

iii. **कॉंसिलिएशन**

22. पूर्व-कॉंसिलिएशन म्हणजे काय?

पूर्व-कॉंसिलिएशन हा प्रारंभिक टप्पा आहे जिथे संबंधित एमआयआय तक्रार दाखल केल्याच्या तारखेपासून 21 कॅलेंडर दिवसांच्या आत पक्षांमधील विवाद सौहार्दपूर्णपणे सोडवण्याचा प्रयत्न करतो. पूर्व-सामंजस्यादरम्यान विवाद सोडवला गेला नाही, तर पक्ष SMARTODR पोर्टलद्वारे ऑनलाइन सामंजस्याने पुढे जाऊ शकतात.

23. ओडीआर यंत्रणेअंतर्गत कॉंसिलिएशन प्रक्रिया काय आहे?

जर सामंजस्यापूर्वीच्या टप्प्यात वाद सोडवला गेला नाही तर तो ओडीआर संस्थेकडे सामंजस्यासाठी पाठवला जाईल. ऑनलाईन डिस्प्यूट अर्ज संस्थेकडे राऊंड-रॉबिन तत्त्वावर सोपवण्यात आला आहे. ओडीआर संस्था वादानंतर 5 दिवसांच्या आत आपल्या पॅनेलमधून स्वतंत्र सामंजस्याची नियुक्ती करते.

21 दिवसांच्या आत विवाद सामंजस्याने सोडविण्यासाठी सामंजस्याने एक किंवा अधिक बैठका आयोजित करू शकतो. जर 21 दिवसांच्या आत प्रकरणाचे निराकरण झाले नाही तर वादग्रस्त पक्षांच्या संमतीने अतिरिक्त 10 दिवसांची मुदतवाढ दिली जाते

24. ऑनलाइन डिस्प्यूट रिझोल्यूशन यंत्रणेअंतर्गत सामंजस्याचे संभाव्य परिणाम काय आहेत?

सामंजस्याचा परिणाम असा होऊ शकतो:

- यशस्वी कॉंसिलिएशन जेथे पक्ष सेटलमेंट कराराची विधिवत अंमलबजावणी करून सेटलमेंटसाठी संमती देतात; किंवा
- अयशस्वी कॉंसिलिएशन - जेथे पक्ष सेटलमेंटसाठी सहमत नाहीत, तेथे सामंजस्याचा कर्ता दाव्याच्या स्वीकारार्हतेची खात्री करू शकतो.

25. **गुंतवणूकदारांना सामंजस्यासाठी शुल्क भरणे आवश्यक आहे का?**
नाही, गुंतवणूकदारांना कॉंसिलिएशन शुल्क भरण्याची आवश्यकता नाही. सलोखा शुल्क संबंधित बाजार सहभागीद्वारे देय आहे.

26. **गुंतवणूकदारांना अंतरिम दिलासा उपलब्ध आहे का?**
होय, गुंतवणूकदाराने अर्ज केल्यावर एक्सचेंजद्वारे ₹ 5 लाखांपर्यंतची अंतरिम सवलत जारी केली जाऊ शकते. लागू अटींच्या अधीन राहून, एक्सचेंज तक्रारदाराकडून स्वीकार्य दाव्याच्या रकमेतून अंतरिम दिलासा देण्यासाठी हमीपत्र मागू शकते.

iv. आर्बिट्रेशन

27. **ओडीआर यंत्रणेअंतर्गत सेबी मास्टर परिपत्रकानुसार आर्बिट्रेशन प्रक्रिया काय आहे?**
अयशस्वी सामंजस्याच्या कार्यवाहीनंतर आर्बिट्रेशन सुरू केला जाऊ शकतो. दाव्याच्या रकमेनुसार आर्बिट्रेशन ची कार्यवाही एकमेव आर्बिट्रेशन किंवा आर्बिट्रेशन च्या पॅनेलद्वारे ऑनलाइन केली जाते. यापुढे, दाव्याच्या रकमेच्या आधारे, आर्बिट्रेशन केवळ कागदोपत्री असेल किंवा सुनावणी घेतली जाईल.
₹ 1 लाख पर्यंतच्या दाव्यांसाठी, प्रक्रिया खालीलप्रमाणे असेल:
- एकमेव आर्बिट्रेटर नियुक्त केला जातो.
- कार्यवाही सामान्यत: केवळ दस्तऐवज असतात; कार्यवाही प्रामुख्याने आवश्यक न मानता तोंडी सुनावणीशिवाय कागदोपत्री सबमिशनवर आधारित केली जाते.
- 30 दिवसांच्या आत हा पुरस्कार मंजूर करावा लागतो.

₹ 30 लाख पर्यंतच्या दाव्यांसाठी, पक्षकारांची सुनावणी झाल्यावर आर्बिट्रेशन चा निर्णय मंजूर करण्यासाठी एकमेव आर्बिट्रेटर ची नेमणूक केली जाते.
30 लाख रुपयांपेक्षा जास्त दाव्यांसाठी, तीन लवादांचा समावेश असलेले एक आर्बिट्रेशन पॅनेल स्थापन केले जाते.
दोन्ही पक्षांचे म्हणणे ऐकल्यानंतर, आर्बिट्रेटर आर्बिट्रेशन च्या कार्यवाहीच्या 30 दिवसांच्या आत आर्बिट्रेशन चा निर्णय देईल.

28. **आर्बिट्रेशन ची मुदत वाढवता येईल का?**
होय. 1 लाख रुपयांपेक्षा जास्त किंमतीच्या दाव्यांसाठी हा कालावधी अतिरिक्त 30 दिवसांनी वाढविला जाऊ शकतो

29. **जर एखाद्या गुंतवणूकदाराला आर्बिट्रेशन च्या निर्णयाला आव्हान द्यायचे असेल तर काय प्रक्रिया आहे?**
आर्बिट्रेशन च्या निवाड्यापासून 7 दिवसांच्या आत आर्बिट्रेशन ला आव्हान देण्याच्या हेतूची माहिती दिल्यानंतर सक्षम न्यायालय अंतर्गत लवाद आणि समेट अधिनियम, 1996 च्या कलम 34 अन्वये आर्बिट्रेशन च्या निर्णयाला सक्षम न्यायालयासमोर आव्हान दिले जाऊ शकते

30. **जर मार्केट पार्टिसिपंटला आर्बिट्रेशन च्या पुरस्काराला आव्हान द्यायचे असेल तर काय प्रक्रिया आहे?**
जर बाजारपेठेतील सहभागींनी पुरस्काराला आव्हान दिले तर बाजारपेठेतील सहभागींनी हे करणे आवश्यक आहे:

- 7 दिवसांच्या आत जिव्हाळ्याचा हेतू;
- संबंधित एमआयआयकडे पुरस्काराची रक्कम जमा करा;
- सक्षम न्यायालयासमोर कार्यवाही सुरू करणे.
- आर्बिट्रेशन च्या निर्णयाच्या तारखेपासून 3 महिन्यांच्या आत बाजारपेठेतील सहभागींनी स्थगिती आदेश प्रदान करणे आवश्यक आहे. जर 3 महिन्यांच्या आत स्थगिती मंजूर केली गेली नाही तर मार्केट पार्टिसिपंटने पुरस्काराचे पालन करणे आवश्यक आहे, किंवा आर्बिट्रेशन चा निर्णय गुंतवणूकदारांच्या बाजूने असेल तर एक्सचेंज आर्बिट्रेशन पुरस्काराची रक्कम जाहीर करेल.
- तथापि, जर मार्केट पार्टिसिपंटने पुरस्काराला आव्हान दिले नाही तर त्याने 15 दिवसांच्या आत आर्बिट्रेशन च्या निर्णयाचे पालन करणे आवश्यक आहे.

31. आर्बिट्रेशन शुल्क कोणाद्वारे देय आहे?

सेबीच्या परिपत्रकात विहित केलेल्या दाव्याच्या रकमेनुसार आणि लागू शुल्क रचनेनुसार आर्बिट्रेशन शी संबंधित संवाद प्राप्त झाल्यापासून सात दिवसांच्या आत दोन्ही पक्षांना आर्बिट्रेशन शुल्क देय आहे. ज्या पक्षाने आर्बिट्रेशन चा निकाल मंजूर केला आहे त्या पक्षाला फी परत केली जाईल.

32. जर एखादा पक्ष आर्बिट्रेशन शुल्क भरण्यात अयशस्वी झाला तर काय होईल?

जर प्रतिवादी / प्रतिपक्ष विहित मुदतीत आर्बिट्रेशन शुल्क भरण्यात अयशस्वी ठरला तर आरंभ करणारा पक्ष प्रतिपक्षाच्या वतीने असे शुल्क भरू शकतो, जे नंतर आर्बिट्रेशन च्या कार्यवाहीदरम्यान वसूल केले जाऊ शकते.

B. खाते आणि दलाल समस्या

i. होल्डिंग्जशी संबंधित

33. गुंतवणूकदार त्यांचे डीमॅट खाते किंवा होल्डिंग कोठे तपासू शकतात?

गुंतवणूकदार व्यवहार आणि होल्डिंग स्टेटमेंटसाठी डिपॉझिटरी सहभागी किंवा संबंधित डिपॉझिटरशी संपर्क साधू शकतात.

34. मी कंपनीची स्थिती कशी तपासू?

एक्सचेंज वेबसाइटवर उपलब्ध असलेल्या शोध पर्यायात कंपनीचे नाव प्रविष्ट करा https://www.nseindia.com/ आणि सुरक्षा माहिती अंतर्गत कंपनीची स्थिती मिळवा

35. जर मला माझ्या ट्रेडिंग खात्यात नकारात्मक शिल्लक दिसली आणि गुंतवणूकदार त्यांच्या खात्याच्या स्टेटमेंटमध्ये त्रुटी किंवा विसंगती कोठे नोंदवू शकतात तर मी काय करावे?

आपला स्टॉक ब्रोकर लेजर, कॉन्ट्रॅक्ट नोट्स आणि डेली मार्जिन स्टेटमेंट प्रदान करतो, आपण या कागदपत्रांचा संदर्भ घेऊ शकता. त्यानंतर, आपण स्पष्टीकरणासाठी आपल्या स्टॉक ब्रोकरशी संपर्क साधू शकता. जर आपण अद्याप व्यथित असाल तर आपण ignse@nse.co.in एक्सचेंजमध्ये विसंगती अधोरेखित करू शकता किंवा https://scores.sebi.gov.in येथे सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता

ii. खाते संबंधित

36. मी माझे ट्रेडिंग खाते कसे बंद करू?

ट्रेडिंग खाते आपल्या स्टॉक ब्रोकरद्वारे उघडले जाते. कृपया बंद करण्यासाठी त्यांच्याशी संपर्क साधा आणि ट्रेडिंग खाते बंद करण्यासाठी स्टॉक ब्रोकरला आवश्यक असल्यास कागदपत्रे सादर करा. स्टॉक ब्रोकरने आवश्यक केल्यानुसार औपचारिकता सादर केल्यानंतर आणि औपचारिकता पूर्ण केल्यानंतर, जर खाते बंद केले गेले नसेल तर आपण सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता https://scores.sebi.gov.in

37. ट्रेडिंग खाते बंद आहे आणि अद्याप एसएमएस / ईमेल येत आहेत?

शेअर ब्रोकरने दिलेल्या वृत्तानुसार, सेबीच्या परिपत्रकात नमूद केल्यानुसार एक्सचेंज फंड आणि सिक्युरिटीज बॅलन्स एसएमएस/ईमेल पाठवते. म्हणूनच, आपण यासाठी आपल्या स्टॉकर ब्रोकरशी संपर्क साधण्याची विनंती केली आहे. जर आपण अद्याप व्यथित असाल तर आपण ignse@nse.co.in येथे एक्सचेंजकडे तपशील अधोरेखित करू शकता किंवा https://scores.sebi.gov.in वर सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता

38. गुंतवणूकदार ट्रेडिंग ॲप्लिकेशनमधून त्याच्या ओपन पोझिशनला स्क्वेअर ऑफ करण्यास सक्षम नाही, त्याचे कारण काय आहे?

स्पष्टीकरणासाठी आपण स्टॉक ब्रोकरशी संपर्क साधू शकता. जर आपण अद्याप व्यथित असाल तर आपण https://scores.sebi.gov.in किंवा स्मार्टओडीआर येथे सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता.

39. मी माझ्या ट्रेडिंग खात्यात नॉमिनी, केवायसी तपशील कसे अपडेट करू शकतो?

नॉमिनीच्या तपशीलांसह केवायसी तपशील अद्यतनित करण्यासाठी स्टॉक ब्रोकर्स दस्तऐवज आधारित किंवा ऑनलाइन कार्यक्षमता प्रदान करतात. नॉमिनी तपशीलांसह केवायसी तपशील अद्यतनित करण्यासाठी आपण आपल्या संबंधित स्टॉक ब्रोकरशी संपर्क साधू शकता. जर आपण अद्याप व्यथित असाल तर आपण सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता https://scores.sebi.gov.in

40. गुंतवणूकदारांच्या नोंदींमध्ये वैवाहिक स्थिती अद्यतनित करण्याची प्रक्रिया काय आहे?

वैवाहिक स्थिती अद्यतनित करण्यासाठी आपण स्टॉक ब्रोकरशी संपर्क साधू शकता. जर आपण अद्याप व्यथित असाल तर आपण https://scores.sebi.gov.in किंवा स्मार्टओडीआर येथे सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता.

iii. इतर

41. सूचीबद्ध कंपनीचे शेअर्स धारण केल्यास कोणाशी संपर्क साधावा?

गुंतवणूकदार अद्यतनासाठी कंपनीच्या रजिस्ट्रारकडे स्थिती तपासू शकतात.

42. शेअर्सचे हस्तांतरण / हस्तांतरण, लाभांश, कॉर्पोरेट कृती आणि सूचीबद्ध कंपनीच्या गुंतवणूकदारांच्या प्रश्नांचे निराकरण करण्यासाठी गुंतवणूकदारांच्या प्रश्नांचे निराकरण करण्यासाठी कोण जबाबदार आहे?

शेअर्स, लाभांश आणि इतर कॉर्पोरेट कृतींशी संबंधित गुंतवणूकदारांच्या प्रश्नांचे निराकरण करण्यासाठी आरटीए जबाबदार आहे.
उपयुक्त दुवा: www.nseindia.com > Enter Scrip > Click on More Option > Company directory

43. ट्रेडिंगसाठी पॉवर ऑफ ॲटर्नी (पीओए) अनिवार्य आहे आणि डीमॅट डेबिट आणि प्लेज इंस्ट्रक्शन (डीडीपीआय) चा उद्देश काय आहे?
नाही. ट्रेडिंगसाठी पॉवर ऑफ अटर्नी (पीओए) अनिवार्य नाही. पॉवर ऑफ ॲटर्नी (पीओए) चा गैरवापर कमी करण्यासाठी आणि सिक्युरिटीजचे सुरळीत हस्तांतरण सुलभ करण्यासाठी सेबीने डीमॅट डेबिट आणि प्लेज इंस्ट्रक्शन (डीडीपीआय) यंत्रणा सुरू केली.

C. शुल्क आणि दावे

i. संबंधित आरोप

44. ब्रोकरच्या शुल्कावर स्पष्टीकरणासाठी कोणाशी संपर्क साधावा. कोणत्याही वादासाठी कोठे वाढवायचे?
आपण ब्रोकरेज शुल्कासाठी खाते उघडण्याच्या फॉर्मचा संदर्भ घेऊ शकता. त्यानंतर, आपण अधिक स्पष्टीकरणासाठी तपशीलांसाठी आपल्या स्टॉक ब्रोकरशी संपर्क साधू शकता, जर आपण अद्याप व्यथित असाल तर आपण सेबी SCORES पोर्टलवर https://scores.sebi.gov.in / SMARTODR वर तक्रार दाखल करू शकता.

ii. दावे संबंधित

45. मी डीफॉल्ट स्टॉक ब्रोकरकडून शेअर्सचा दावा कसा करू?
दावे ऑनलाइन दाखल करण्यासाठी एक्सचेंज पोर्टल म्हणजेच NICE Plus द्वारे संबंधित कागदपत्रे येथे अपलोड करून दाखल केले जाऊ शकतात:
उपयुक्त दुवा: https://investorhelpline.nseindia.com/NICEPLUS/welcomeUser
वैकल्पिकरित्या, दावा फॉर्म एक्सचेंजच्या जवळच्या गुंतवणूकदार सेवा केंद्रातून प्राप्त केला जाऊ शकतो किंवा येथून डाउनलोड केला जाऊ शकतो:
उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/complaints/details-to-be-provided-for-lodging-claims
एकदा योग्यरित्या भरल्यानंतर, सहाय्यक कागदपत्रांसह दावा फॉर्म एक्सचेंजकडे एकतर सादर केला पाहिजे:
ईमेल: defaultisc@nse.co.in
किंवा
खालील पत्त्यावर कुरिअर / मेल:
नॅशनल स्टॉक एक्सचेंज ऑफ इंडिया लि.
एक्सचेंज प्लाझा, सी -1, ब्लॉक जी,
बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, बांद्रा (पूर्व),
मुंबई, महाराष्ट्र – 400051

टीप: सिक्युरिटीज न मिळाल्यास गुंतवणूकदारांकडून दाव्यांचे मूल्यमापन आर्थिक दावे म्हणून केले जातील आणि आर्थिक अटींवर निकाली काढले जातील म्हणजे सिक्युरिटीज जमा / हस्तांतरित केले जाणार नाहीत आणि फक्त पैसे दिले जातील.

46. डीफॉल्ट सदस्याविरूद्ध दावा दाखल करण्यासाठी कोणती कागदपत्रे आवश्यक आहेत?

खाली नमूद केलेली कागदपत्रे दावा फॉर्मसह जोडली पाहिजेत:

- पॅन कार्ड नंबर
- केवायसी तपशील
- मागील आर्थिक वर्ष आणि चालू आर्थिक वर्षासाठी ट्रेडिंग सदस्याकडून प्राप्त झालेल्या आणि ट्रेडिंग सदस्याकडून प्राप्त झालेल्या देयकाचे प्रमाण देणारे बँक खाते स्टेटमेंट
- दावा फॉर्मच्या बिंदू क्रमांक 4 मध्ये नमूद केलेल्या बँक खात्याशी संबंधित रद्द केलेला धनादेश. जर बँक इतर कोणत्याही बँकेत विलीन झाली असेल तर नवीन विलीन झालेल्या बँकेचा धनादेश देण्यात यावा.
- दावा मंजूर / नाकारणारा इतर स्टॉक एक्सचेंजकडून / द्वारे तपशील / संप्रेषण, जर असेल (दावा मंजूर किंवा नाकारला गेला आहे याची पर्वा न करता सादर केली जाणारी कागदपत्रे)

गुंतवणूकदार त्याच्या दाव्याच्या समर्थनार्थ इतर कोणतीही कागदपत्रे प्रदान करू शकतो. तसेच, एक्सचेंज आपल्या दाव्यावर प्रक्रिया करण्यासाठी गुंतवणूकदाराकडून अतिरिक्त तपशील/कागदपत्रे मागवू शकते.

47. डीफॉल्ट सदस्याविरूद्ध प्रलंबित दाव्यांवर प्रक्रिया करण्यास किती वेळ लागेल?

दाव्याचे मूल्यांकन / प्रक्रिया करण्यासाठी आवश्यक असलेली संपूर्ण कागदपत्रे मिळाल्याच्या तारखेपासून 60 कामकाजाच्या दिवसांच्या आत दाव्यावर प्रक्रिया केली जाते.

48. डिफॉल्टर / हद्दपार घोषित केलेल्या स्टॉक ब्रोकरची यादी?

एक्सचेंजने डिफॉल्टर घोषित केलेल्या / हद्दपार केलेल्या स्टॉक ब्रोकरची यादी जाणून घेण्यासाठी आपण खालील दुव्याचा संदर्भ घेऊ शकता.

उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/complaints/defaulter-expelled-members

D. फसवणूक आणि घोटाळ्याचे वृत्तांकन

49. कोणीतरी ट्रेडिंग खाते उघडण्यासाठी माझ्या पॅनचा वापर केला. मी काय करू?

केवायसी प्रक्रियेद्वारे स्टॉक ब्रोकरद्वारे ट्रेडिंग खाते उघडले जाते. खाते उघडण्याच्या फॉर्मसाठी आणि पॅनच्या गैरवापरासाठी कृपया स्टॉक ब्रोकरशी संपर्क साधा. जर स्टॉकब्रोकर तुमच्या प्रश्नाचे निराकरण करण्यात अयशस्वी ठरला तर तुम्ही सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता https://scores.sebi.gov.in

50. सोशल मीडियावर बनावट गुंतवणूक गट/टेलिग्राम गुंतवणूक योजना/वर्क फ्रॉम होमची ऑफर / उच्च परताव्याचे आश्वासन देणारी आणि एनएसईचा असल्याचा दावा करणारी व्यक्ती कशी नोंदवावी?

एक्सचेंजने गुंतवणूकदारांना योग्य ती सावधगिरी बाळगण्याचा आणि कोणत्याही व्हॉट्सॲप/टेलिग्राम समूहात सामील होण्यापासून स्वतःला टाळण्याचा सल्ला दिला आहे जेथे बाजार विश्लेषणासह स्टॉकच्या शिफारसी दिल्या जातात किंवा व्हॉट्सॲप/टेलिग्राम ग्रुपच्या सदस्यांसाठी संस्थात्मक खाते सेवा प्रदान करणारे कोणतेही ॲप डाउनलोड करू शकतात ज्यात अप्पर सर्किट स्टॉकमध्ये ट्रेडिंग वैशिष्ट्ये आहेत, सवलतीच्या किंमतींवर ब्लॉक डील्स, आयपीओ इत्यादींमध्ये प्राधान्य वाटप. म्हणूनच, कृपया www.sancharsaathi.gov.in रोजी चाकशू सुविधेवर अशा संशयित फसवणूकीच्या संप्रेषणाची तक्रार करा आणि जर आपण आधीच पैसे गमावले असतील तर सायबर क्राइम हेल्पलाइन क्रमांक 1930 किंवा www.cybercrime.gov.in वर त्याची तक्रार करा

पुढे आपण हे लक्षात घेऊ शकता की एक्सचेंजने गुंतवणूकदारांना त्याबद्दल सावधगिरी बाळगणारे प्रेस रिलीज जारी केले आहे, प्रेस रिलीझ तपासण्यासाठी लिंक खाली दिली आहे:

उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/resources/exchange-communication-press-releases

तसेच, नोंदणीकृत स्टॉक ब्रोकरच्या ॲपची पडताळणी करण्यासाठी खाली लिंक दिली आहे:

उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/trade/members-compliance/list-of-mobile-applications

51. अनाहूत संदेशांबद्दल माहिती?

आपण +91 8291833676 वर किंवा feedbk_invg@nse.co.in वर नियुक्त केलेल्या ईमेल आयडीवर अवांछित स्टॉक टीप / शिफारसीची तक्रार करू शकता.

52. प्रतिबंधित संस्थांबद्दल माहिती?

आपण प्रतिबंधित घटकांच्या तपशीलांच्या संदर्भात खालील दुव्याचा संदर्भ घेऊ शकता.

उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/regulations/member-sebi-debarred-entities

E. एनएसईचे अलर्ट आणि अधिसूचना

53. गुंतवणूकदार त्यांचे फंड आणि सिक्युरिटीज बॅलन्स आणि दैनंदिन व्यापार संदेशांमध्ये कोठे प्रवेश करू शकतात?

सेबीच्या परिपत्रकात नमूद केल्याप्रमाणे स्टॉक ब्रोकरने नोंदवलेल्या एक्सचेंजवर आणि साप्ताहिक फंड आणि सिक्युरिटी बॅलन्सशी संबंधित संदेश एनएसई पाठवते. कोणत्याही स्पष्टीकरणाच्या बाबतीत, आपण कृपया आपल्या संबंधित स्टॉक ब्रोकरशी संपर्क साधू शकता.

54. एनएसई अलर्टशी जोडलेली पीडीएफ मी कशी उघडू?

आपण यूसीसीशी संबंधित पॅन नंबरसह संलग्नक उघडू शकता.

55. मला एक अलर्ट मिळाला आहे परंतु कधीही खाते उघडले नाही किंवा खाते आधीच बंद झाले आहे. पुढील कारवाईचा मार्ग काय आहे?

आपण पुढील गोष्टी करण्याचा निर्णय घेऊ शकता:

- जर कधीही खाते उघडले नसेल तर:

आपण तपासणीसाठी स्टॉकब्रोकरशी संपर्क साधू शकता आणि आपला ईमेल आयडी डेटाबेसमधून काढून टाकण्याची खात्री करू शकता. जर आपण अद्याप व्यथित असाल तर आपण ignse@nse.co.in एक्सचेंजला विसंगती अधोरेखित करू शकता किंवा https://scores.sebi.gov.in / स्मार्टओडीआर येथे सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता.

- जर खाते आधीच बंद झाले असेल तर:

आपण स्टॉकब्रोकरशी संपर्क साधू शकता आणि त्यांच्या सक्रिय क्लायंट यादीतून क्लायंट कोड काढून टाकण्यासाठी त्यांना सूचित करू शकता. एक्सचेंज स्टॉकब्रोकरने अपलोड केल्याप्रमाणे "जसे आहे आणि काय आहे" या आधारावर डेटा प्रदान करते. जर आपल्याला अद्याप स्टेटमेंट प्राप्त होत राहिले आणि स्टॉक ब्रोकर आपल्या क्वेरीचे निराकरण करण्यात अयशस्वी झाला तर आपण सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता https://scores.sebi.gov.in

F. आयपीओ संबंधित प्रश्न

56. आगामी आयपीओ / ओएफएस इत्यादींबद्दल माहिती?

आगामी आयपीओ / ओएफएसच्या तपशीलांच्या संदर्भात आपण खालील दुव्याचा संदर्भ घेऊ शकता.

उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/market-data/all-upcoming-issues-ipo

57. ई-आदेश प्राप्त झाला नाही?

गुंतवणूकदाराने यूपीआय स्थिती तपासणे आवश्यक आहे आणि जर आदेश प्राप्त झाला नसेल तर गुंतवणूकदार ज्या सदस्याद्वारे बोली लावत आहे त्या सदस्याशी संपर्क साधू शकतो.

जर स्टॉकब्रोकर तुमच्या प्रश्नाचे निराकरण करण्यात अयशस्वी ठरला तर तुम्ही https://scores.sebi.gov.in वाजता सेबी SCORES पोर्टलवर तक्रार दाखल करू शकता.

58. आयपीओ वाटप प्राप्त झाले नाही परंतु रक्कम अद्याप अवरोधित आहे?

वाटपाशी संबंधित तपशीलांसाठी गुंतवणूकदार इश्यूच्या रजिस्ट्रारकडे स्थिती तपासू शकतात.

उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/invest/check-trades-bids-verify-ipo-bids

59. आयपीओ बिड रद्द करणे?

आपल्याला वेबसाइट / प्लॅटफॉर्मवरून आयपीओ बोली रद्द करण्याची विनंती केली जात आहे. वैकल्पिकरित्या, आयपीओ बोली रद्द करण्यासाठी आपण आपल्या संबंधित स्टॉक ब्रोकर / बँकेशी संपर्क साधू शकता.

G. **सामान्य मदत आणि मार्गदर्शन**

i. **एनएसई/ब्रोकरशी संपर्क साधा**

60. एनएसई गुंतवणूकदार सेवांचे संपर्क तपशील काय आहेत?

एनएसई इन्व्हेस्टर सर्व्हिसेस टोल फ्री नंबर – 18002660050 (आयव्हीआर पर्याय 5) आणि ईमेल आयडी – ignse@nse.co.in डीफॉल्ट आणि दाव्यांशी संबंधित माहितीसाठी - defaultisc@nse.co.in

61. आगामी गुंतवणूकदार जागरूकता कार्यक्रमांविषयी माहिती कोठे आहे?

आगामी गुंतवणूकदार जागरूकता कार्यक्रमांच्या तपशीलांच्या संदर्भात आपण खालील दुव्याचा संदर्भ घेऊ शकता.

उपयुक्त दुवा: https://www.nseindia.com/invest/investors-awareness-programs

62. तुमच्या स्टॉकब्रोकरला ओळखता का?

कृपया ब्रोकरचे नाव किंवा नोंदणी क्रमांकाद्वारे पर्याय शोधा.

उपयुक्त दुवा: https://www.sebi.gov.in/sebiweb/other/OtherAction.do?doRecognisedFpi=yes&intmId=30